

Dit is een automatisch gegenereerde Pdf die wij als service aanbieden bij dit online artikel. Aan deze PDF kunnen geen rechten worden ontleend.

laboratoriumgeneeskunde

februari 2019 jaargang 2 | Nummer 1 | pp. 43-45 | ISSN print: 2589-4153 | ISSN online:2589-6296

Kees Vermeer | Innovatie

Kansen en nieuwe rollen voor medische diagnostiek

Steeds meer zorg verschuift van de tweede naar de eerste lijn. Daarmee zal ook de rol van medisch-diagnostische laboratoria veranderen. Huub Raemakers (organisatieadviesbureau Twynstra Gudde) en dr. Marc Elisen (voorzitter NVKC en specialist laboratoriumgeneeskunde) roepen laboratoria op om daarover na te denken en met initiatieven op zoek te gaan naar die nieuwe rol. 'Ga in gesprek met huisartsen, medisch-specialisten en patiënten. De eerste stappen zijn lastig, maar begin er gewoon mee.'

Tweedelijns zorg is een 'krimpmarkt'. Volgens het hoofdlijnenakkoord voor medisch-specialistische zorg moet de groei van de omzet van ziekenhuizen in 2022 naar nul. Het idee is dat meer zorg bij huisartsen kan plaatsvinden. Deze substitutie is momenteel gaande. De afname van curatieve zorg in ziekenhuizen en de verschuiving naar de eerste lijn maakt medisch-diagnostische laboratoria kwetsbaar. Raemakers schreef daarover recent een blog. Bestuurders van ziekenhuizen zien medische diagnostiek in laboratoria nog vaak als kostenpost, weet hij. In het kader van de krimp moet deze kostenpost verlaagd worden. Oftewel: diagnostiek moet steeds goedkoper. 'De verwachting is dat zorgverzekeraars de krimp bij ziekenhuizen gaan faciliteren of afdwingen, onder het motto 'de juiste zorg op de juiste plek'. De kosten zijn vaak ook een argument voor opschaling en concentratie van de vele kleinere laboratoria naar grotere labs met een regionale functie.'

De blik verleggen

Maar het sturen op kosten kan ervoor zorgen dat de kwaliteit van de zorg omlaag gaat waardoor de totale kosten juist zullen stijgen. Medisch-diagnostische laboratoria moeten daarom de blik verleggen en zich meer gaan richten op actuele thema's, zoals substitutie. Elisen onderschrijft het betoog van Raemakers. 'De zorg is aan het verschuiven, en de diagnostiek kan daarin een rol spelen. Medische diagnostiek gaat door alle traditionele "lijnen" heen en heeft een toegevoegde waarde voor een ziekenhuis of zelfs een hele regio.'

Met diagnostiek is veel meer mogelijk dan nu het geval is. Helaas staan die mogelijkheden wel op gespannen voet met krimp van ziekenhuizen, vooral omdat veel laboratoria in dienst zijn van een ziekenhuis.'

Raemakers heeft in de eerste helft van 2018 zo'n dertig gesprekken gevoerd met bestuurders en laboratoriumprofessionals uit de medisch-diagnostische sector (klinische chemie, medische microbiologie, pathologie en de industrie). Doel was om meer inzicht te krijgen in hun visie op de toekomst van hun sector en hun eigen organisatie. Centraal staat momenteel het zo goedkoop mogelijk produceren van testen door meer efficiency, automatisering en digitalisering. Schaalvergroting door fusies en overnames wordt als het belangrijkste instrument gezien om te komen tot een lage kostprijs. Er wordt niet direct urgentie gevoeld voor verandering, want de medische diagnostiek is in Nederland goed georganiseerd.

Zelf gezondheid meten

Toch is verandering nodig, betogen Raemakers en Elisen. Laboratoria zouden zich meer kunnen richten op hun deskundigheid, veiligheid en betrouwbaarheid. Elisen licht dat toe: 'Zorg was vroeger vooral curatief, maar er komt steeds meer aandacht voor preventie en monitoring. Ook mensen zelf zijn daarmee bezig, door op allerlei manieren hun gezondheid te meten. Zij zouden daarvoor ook gebruik kunnen maken van de bestaande infrastructuur van laboratoria. Bijvoorbeeld door rechtstreeks bij een laboratorium een bepaling te laten doen. Dat gebeurt al, maar het is nog vrij onbekend. De meeste mensen zijn gewend dat bepalingen via de huisarts of het ziekenhuis gebeuren als je iets mankeert. Zij realiseren zich nog niet dat zij zelf ook van laboratoria gebruik kunnen maken.'

Een voorbeeld hiervan is het concept van NutriProfiel: een bepaling van vier vitamines in het bloed, gekoppeld aan een persoonlijk voedingsadvies. Dit is een initiatief van Ziekenhuis Gelderse Vallei (ZGV) en de Wageningen Universiteit & Research (WUR). Het is in eerste instantie ontwikkeld voor patiënten in het ziekenhuis met een duidelijke klinische vraagstelling. Maar sinds kort kunnen ook consumenten tegen vergoeding een aanvraag doen voor het profiel en een advies over voeding of lifestyle. 'We zien een groei van de groep mensen die op deze manier met hun gezondheid bezig is', zegt Elisen. 'Dit staat overigens los van de wereld van de voedingssupplementen.'

Tussen de lijnen

Raemakers pleit voor een meer strategische inzet van diagnostische laboratoria, met betere taakafspraken met ziekenhuizen en huisartsen. Zo wordt een patiënt met bijvoorbeeld trombose door de huisarts naar het ziekenhuis verwezen voor radiologisch onderzoek. Het kan gebeuren dat de patiënt in de tweede lijn blijft, ook als er weinig aan de hand is. 'Het alternatief hiervoor kan zijn dat de patiënt wel naar het ziekenhuis gaat maar alleen voor eerstelijnsdiagnostiek. De patiënt blijft verder bij de huisarts, die wordt ondersteund door

het diagnostisch laboratorium. Alleen bij klinische noodzaak blijft de patiënt in het ziekenhuis. Veel mensen die nu in de tweede lijn komen, kunnen zo in de eerste lijn worden geholpen.'

Diagnostiek bevindt zich niet alleen in de lijnen, maar ook daartussen. Deze bestaande rol van diagnostiek krijgt nieuw elan door verschuivingen in de zorg, vindt Elisen. 'Als vereniging vinden wij dat deze beweging ons wel ligt en dat de laboratoria die rol moeten pakken, mede om verandering op gang te brengen en huisartsen te ondersteunen. Dat laatste kan soms eenvoudig, bijvoorbeeld met snelle labuitslagen waarmee de huisarts vlot kan handelen.'

Het is ook mogelijk dat bepaalde vormen van zorg in een regio niet in de tweede lijn worden geconcentreerd, maar bij een groep gespecialiseerde huisartsen. Zo'n clustering is weer een uitnodiging voor decentrale diagnostische oplossingen. Elisen: 'Er zijn verschillende varianten te bedenken waarin diagnostiek een rol kan spelen. Deze staan overigens wel haaks op het huidige 'systeemdenken', waarmee zorg binnen overkoepelende ICT-systemen moet passen. Ik denk dat substitutie daardoor wordt geremd. Die afhankelijkheid van systemen en het gemak waarmee organisaties dat accepteren, vind ik een kwetsbaar punt in de huidige zorg. Het is te gek voor woorden dat er tegenwoordig zogenoemde EPIC-ziekenhuizen zijn. Kennelijk is de naam van het softwarepakket belangrijker dan het type zorg wat wordt geleverd.'

In gesprek gaan

Raemakers en Elisen roepen laboratoria op om durf te tonen, buiten de bekende paden te denken en klinisch leiderschap te tonen. "Onszelf opnieuw uitvinden", heet dat in de Visie 2025 van de NVKC. Dat kan door met huisartsen, medisch-specialisten en patiënten in gesprek te gaan om te komen tot andere vormen van zorg met nieuwe inzet van medische diagnostiek. 'Helaas is er nog een gebrek aan goede voorbeelden', constateert Raemakers. 'Dat merk ik in mijn contacten met laboratoria. Er zijn wel ideeën, maar het blijft vaak theoretisch. Het zetten van de eerste stappen is lastig. Maar onze boodschap is: ga het gewoon doen! Laboratoria zouden de ambitie moeten hebben om stappen te zetten. Laat aan de buitenwereld zien wat de medische diagnostiek kan.'

Elisen voegt er aan toe dat verandering kan beginnen met kleine stappen: 'Laat bijvoorbeeld patiënten direct met klinische chemie in contact komen voor laboratoriumuitslagen. Of pak een rol bij het beantwoorden van publieksvragen. Er is veel mogelijk. Wees creatief, samen met andere zorgprofessionals. Ga na wat actuele onderwerpen zijn in de zorg en probeer die te vertalen naar medische diagnostiek. Dat vraagt een nieuwe *mindset*: anders denken en anders dóén. Doe niet alleen wat wordt gevraagd, maar zorg zelf voor verandering. Als dat niet gebeurt, doe je jezelf en patiënten tekort.'

Dr. Marc Elisen (voorzitter NVKC en specialist laboratoriumgeneeskunde): 'Ga na wat actuele onderwerpen zijn in de zorg en probeer die te vertalen naar medische diagnostiek.'

Beeld: Wiep van Apeldoorn, i.o.v. Twynstra Gudde

Huub Raemakers (organisatieadviesbureau Twynstra Gudde): 'Laboratoria zouden de ambitie moeten hebben om stappen te zetten. Laat aan de buitenwereld zien wat de medische diagnostiek kan.'

Lees ook het interview (<https://laboratoriumgeneeskunde.nl/jaargangen/2018/5-dec/nutriprofiel-combineert-vitaminecheck-met-voedingsadvies-2.html>) met klinisch chemicus dr. Jacqueline Klein Gunnewiek en onderzoeker dr. Michiel Balvers over het concept van NutriProfiel.

Auteur

Kees Vermeer

Over de auteur

Drs. Kees Vermeer, wetenschapsjournalist

laboratoriumgeneeskunde februari 2019 jaargang 2, Nummer 1 pp. 43-45 , ISSN print: 2589-4153 , ISSN online:2589-6296

© 2019 BPM Medica